

Daniel Lipka

Sprawozdanie z konferencji "Derrida Derrida" : 15-17 czerwca 2005, Uniwersytet Warszawski

Sztuka i Filozofia 27, 193-194

2005

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Daniel Lipka

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI *DERRIDA DERRIDA* 15–17 czerwca 2005, Uniwersytet Warszawski

W dniach 15–17 czerwca 2005 r. odbyła się na Uniwersytecie Warszawskim, zorganizowana przez Zakład Teorii Literatury i Poetyki Instytutu Literatury Polskiej Wydziału Polonistyki tej uczelni, konferencja poświęcona myśli i twórczości Jacquesa Derridy. Idea przygotowania spotkania przez przedstawicieli dyscyplin, w których jego koncepcje odegrały i odgrywają istotną rolę, zrodziła się tuż po śmierci filozofa. Ta okoliczność wpłynęła w pewnym stopniu na charakter konferencji, która pomyślana została jako swego rodzaju upamiętnienie i hołd złożony wybitnemu myślicielowi, jak też stała się próbą podsumowania jego dorobku i okazją do przyjrzenia się stanowi jego recepcji na polskim gruncie. Ów wspomniany charakter upamiętnienia znalazł odbicie w strukturze-przebiegu konferencji. Rozpoczęła się ona od zaprezentowania fragmentu nagrań telewizyjnego wywiadu z Derridą, przeprowadzonego podczas jego wizyty w Polsce, pierwsze zaprezentowane referaty dotyczyły śmierci i żałoby – ich miejsca i rozumienia w pracach myśliciela – a i później znalazł się czas na wspomnienia osobistych spotkań z francuskim myślicielem, czy to z jego wizyty w Polsce – czy to z paryskich seminariów.

Trzydniowe odczyty i dyskusje skupiły dość liczne grono przede wszystkim filozofów i teoretyków literatury, tłumaczy tekstów Derridy, i tych, którzy kształtowali odbiór dekonstrukcji w Polsce. Znaczną część w grupie wygłaszających referaty stanowili zaproszeni goście, pośród nich Bogdan Banasiak, Agata Bielik-Robson, Elżbieta Dąbrowska, Maria Gołębiowska, Valeria Hmissi, Krzysztof Kłosiński, Tadeusz Komendant, Anna Krajewska, Michał Paweł Markowski, Zofia Mitosek, Aleksander Nawarecki, Paweł Pieniążek, Anna Zeidler-Janiszewska.

Organizatorzy nie zaproponowali sesji tematycznych, nie wyznaczyli również zakresu zagadnień dyskutowanych podczas konferencji. Tematyka poruszana w referatach była tak różnorodna, jak różnorodne i bogate były zainteresowania samego Derridy. Prezentowane teksty skupiły się wokół takich kwestii i wątków, jak miejsce tradycji filozoficznej i stosunek do

niej w pracach Derridy, jego związki z Heideggerem, Nietzschem, Freudem, Sollersem, tradycją judaistyczną, jak wątki krytycznoliterackie i literackie. Obok referatów analizujących literacki charakter prac francuskiego filozofa, sporo mówiono o jego własnym rozumieniu literatury, ale także przywoływano literackie nawiązania do Derridy i jego koncepcji w polskiej twórczości literackiej. Jak wspomniałem, kilka wystąpień dotyczyło tematów śmierci, żałoby i tego, jak Derrida o nich pisał. Były także wystąpienia poświęcone tym tekstom filozofa, które umiejscawiają się na pograniczu filozofii, literatury i sztuki. Wreszcie pojawiły się w referatach sumiennie poprowadzone analizy istotnego w późnych pracach Derridy wątku politycznego i zagadnienia mesjanizmu.

Tym, co zwracało uwagę, a w jakiś sposób mogło także zaskoczyć w przebiegu konferencji, był zauważalny krytyczny ton wobec filozoficznego znaczenia Derridiańskiej spuścizny. Ton ów można było dostrzec w kilku wygłoszonych referatach, zdawał się też często dominować w dyskusji. Dobrze oddają go podsumowujące słowa jednego z obecnych, który lapidarnie określił Derridę jako „fenomenalnie uzdolnionego językowo, nieco mniej już – filozoficznie”. Teza, że wartości prac Derridy należy poszukiwać raczej w tym, co w nich nie jest filozofią, jest już skądinąd znana. Równie znana jest jednak także mocna i przekonująca kontrargumentacja. Jeśli można mieć wątpliwości co do tego, czy wszystkie teksty francuskiego myśliciela są w równym stopniu ważne i pogłębione filozoficznie, to jemu samemu trudno byłoby odmówić filozoficznej przenikliwości, choćby w jego dyskusjach z Husserlem i Heideggerem. Niepamiętanie o tym zawsze byłoby zbyt poważnym uproszczeniem. W tym też sensie wspomniany ton części wystąpień mógł dziwić. Trzeba jednak przyznać, że te same referaty często zawierały rzetelną analizę badanego materiału i w tym aspekcie świetnie się broniły.

Równie znakomicie broni się pomysł zorganizowania tego rodzaju spotkania. Konferencja stanowiła doskonałą okazję do przyjrzenia się temu, jak się Derridę w Polsce obecnie czyta, interpretuje i ocenia, jakkolwiek do pełnego przeglądu, jak się zdaje, zabrakło na konferencji przynajmniej kilku nazwisk – co należałoby być może nadrobić przy okazji następnego takiego wydarzenia. Zainteresowanych konferencją odsyłam do planowanej publikacji pokonferencyjnej.